

Партійний каламбур

або про українські політичні проекти у порівнянні з країнами Вишеградської групи

Через найближчу перспективу вступу України до Європейського Союзу, ймовірно вже в 2027 році, нехай і на особливих умовах - порівняння українського партійного каламбуру, який має місце, починаючи з початку 90-х років - з окремими парламентськими, політичними партіями, з країн Вишеградської групи (V4) та їх: нормами, стандартами, статистикою, принципами тощо а також, особливостями - є актуальним.

Українська партійна система: масштаб, хаотичність та вождизм

Огляд починається з твердження, що українська партійна система за 35 років Незалежності так і не стала інституційною. Формально в Україні існує близько **340 партій**, але реальне політичне життя зосереджене у 20–30 з них. Така диспропорція - наслідок того, що більшість партій створювалися не як довгострокові інституції, а як **тимчасові політичні проекти**, прив'язані до конкретних лідерів або виборчих циклів.

Це підтверджує і статистика реєстрацій: у 2015 році було зареєстровано рекордні **73 партії**, що збіглося з активною фазою політичної турбулентності після Революції Гідності. Партії в Україні часто виконують роль **виборчих штабів**, а не організацій із внутрішнім життям, членством і структурою.

Навіть під час воєнного стану, коли реєстрація нових партій заборонена, політичний ринок не зупинився:

- **78 партій змінили власників.**
- **39 - змінили назви.**

Це свідчить про те, що партії розглядаються як **активи**, а не як інституції.

Україна фактично стала **світовим рекордсменом за кількістю партій на душу населення**, що підкреслює дисбаланс між формальною багатопартійністю та реальною політичною конкуренцією.

Чотири парламентські партії: структура, статuti, внутрішня логіка

Документ детально аналізує статuti чотирьох ключових партій: **Батьківщина**, **Європейська солідарність**, **Голос**, **Слуга народу**.

Спільні риси

- Усі декларують **фіксоване членство**.
- Усі мають формальні механізми внесків.
- Усі визнають принцип **демократичного централізму**.

Відмінності

- **Батьківщина** та **ЄС** формують керівні органи на **5 років**, що характерно для старих партій із усталеними лідерами.
- **Голос** і **Слуга народу** - на **2 роки**, що відображає їхню новизну та гнучкішу структуру.
- У «Голосу» голова обирається на **7 років**, що створює сильну вертикаль.
- У **ЄС** - унікальна модель: голову обирає **Центральна рада**, а не з'їзд. Це фактично створює **замкнуту елітарну структуру**, де партійна верхівка самовідтворюється.

Документ підкреслює, що попри формальну подібність статутів, реальна практика демонструє **низький рівень внутрішньої демократії**.

Проблема прозорості: ігнорування запитів і відсутність базових даних

Автори надіслали офіційні запити до всіх чотирьох партій і до НАЗК. Результати показові:

- **НАЗК не має інформації** про кількість членів, розміри внесків чи їх обсяг.
- Усі партії **проігнорували запити**, попри повторні звернення.
- Депутати також не відповіли на листи.
- Партійні сайти не містять інформації про:
 - ✓ кількість членів,

- ✓ структуру,
- ✓ з'їзди,
- ✓ протоколи,
- ✓ фінансові звіти,
- ✓ склад керівних органів.

Це демонструє **закритість українських партій**, що контрастує з європейськими стандартами. Цікаво, що навіть громадяни у соцмережах реагували на запити з нерозумінням або скепсисом, що свідчить про **низьку політичну культуру та відсутність запити на прозорість**.

Фінансування українських партій: залежність від бюджету

Згідно з даними НАЗК:

- Основним джерелом доходів партій є **державне фінансування**, а не внески членів.
- «Голос» у 2025 році **не отримував фінансування** через порушення.
- Кількість членів жодної партії **не відома**.

Це означає, що українські партії існують переважно за рахунок платників податків, але при цьому можуть називати себе «опозиційними» до влади, яка їх фінансує.

Порівняння з країнами Вишеградської групи: інституційність проти хаосу

Документ детально аналізує партійні системи Польщі, Словаччини, Угорщини та Чехії.

Польща (PiS)

- Чіткий закон про партії.
- Реєстрація через суд.
- Понад **239 тис. членів** у партіях.
- PiS має **48 тис. членів**.
- Фінансування прозоре, звіти публічні.

Словаччина (Smer-SD)

- Понад 50 партій.
- Smer-SD має **13 264 членів**.
- Державне фінансування - до **97% доходів**.
- Жорсткий контроль Державної комісії.

Угорщина (Fidesz)

- Одна з найінституційніших партій регіону.
- **35 тис. членів**.
- Чіткі внески: 1200–3600 HUF.
- Величезні державні субсидії.
- Висока дисципліна та централізація.

Чехія (ANO-2011)

- Унікальна модель: внески залежать від посади.
- Члени парламенту, губернатори, міністри зобов'язані робити внески.
- Повна фінансова звітність.
- 73 партії + 142 рухи.

Головна відмінність від України

У V4 партії - це **реальні організації**, які:

- мають членів,
- ведуть звітність,
- публікують фінанси,
- дотримуються законів,
- проходять аудит,
- відповідають на запити.

Українські партії - це переважно **непрозорі політичні бренди**, що існують у режимі мінімальної відповідальності.

Підсумковий висновок документа

Документ робить жорсткий, але аргументований висновок:

- Українські партії **не відповідають європейським стандартам** прозорості та інституційності.
- Вони не мають реального членства, не ведуть публічної діяльності, не звітують і не комунікують.
- На відміну від V4, де партії - це частина демократичної інфраструктури, в Україні вони залишаються **елітними клубами**, що працюють у закритому режимі.
- Вступ України до ЄС у 2027 році робить реформу партійної системи **невідкладною**, адже без прозорих партій неможлива ані якісна демократія, ані ефективне управління.